

კოვიდ-19-ის პირობებში სტუდენტთა ცხოვრების წესის ცვლილება

თათია გურგენიძე

ელენე ნამორაძე

სოციოლოგიის საბაკალავრო პროგრამა

სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

E-mail: tatia.gurgenidze531@sps.tsu.edu.ge

E-mail: elene.namoradze648@sps.tsu.edu.ge

აბსტრაქტი

კოვიდ-19-ის პანდემიამ მსოფლიო დააყენა კიდევ ერთი გლობალური გამოწვევის წინაშე. კორონავირუსის გამო, მსოფლიოს მასშტაბით, უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებები ონლაინ სწავლების რეჟიმზე გადავიდნენ. საქართველოში ეს იყო სიახლე, რომელმაც მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინა სტუდენტთა ყოველდღიურობაზე. ჩვენი მიზანია სწორედ იმის შესწავლა, თუ როგორ შეცვალა პანდემიამ ქართველ სტუდენტთა ცხოვრების წესი. კვლევის ფარგლებში ჩატარდა ორი ფოკუს ჯგუფი, დისკუსიაში მონაწილეობა მიიღო 13-მა მონაწილემ. მონაწილეები შეირჩნენ ისეთი დემოგრაფიული მახასიათებლების მიხედვით, როგორებიცაა: სქესი, საცხოვრებელი ადგილი და ფაკულტეტი. ფოკუს ჯგუფების მონაწილეთა გარკვეული ნაწილი ონლაინ სწავლებას არაეფექტურად მიიჩნევს, ამის მიზეზად კი ასახელებენ პრაქტიკული კურსების არასრულფასოვნებას, სოციალური ინტერაქციების ნაკლებობას და სხვა. ფიზიკურ ჯანმრთელობასთან მიმართებით, პრაქტიკულად ყველა მონაწილე ამბობს, რომ მათ შეექმნათ მხედველობასთან დაკავშირებული პრობლემები. რაც შეეხება სტუდენტთა თვითმოვლით ქცევას, რეგულარული სამედიცინო შემოწმება აღმოჩნდა ის პრაქტიკა, რომელიც უყურადღებოდ რჩებოდა პანდემიამდეც და იგივე ვითარებაა ახლაც. ინტერაქციების ნაკლებობამ გამოიწვია სტუდენტებში ფსიქიკური ჯანმრთელობის პრობლემები. პანდემიის დროს გაუმჯობესდა სტუდენტთა ინტერაქცია პირველადი ჯგუფის წევრებთან (ოჯახი, ახლო მეგობრები), ხოლო მეორადი ჯგუფის წევრებთან (კურსელები, ნაცნობები) კი - გაუარესდა. კვლევის შედეგებიდან გამომდინარე, მიზანშეწონილია, რომ სტუდენტებისთვის ხელმისაწვდომი იყოს ფსიქოლოგის მომსახურება, ასევე სასურველია, რომ საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამამ სტუდენტებს შესთავაზოს უფრო მრავალფეროვანი სერვის-პაკეტი. ამასთანავე, უნივერსიტეტმა ხელი უნდა შეუწყოს კურიკულუმს მიღმა სტუდენტთა სოციალურ ჩართულობას ინტერაქციის გაუმჯობესების მიზნით.

საკვანძო სიტყვები: სტუდენტები, კოვიდ-19, ცხოვრების წესი, ონლაინ სწავლება.

შესავალი

კოვიდ-19-ის პანდემიამ მსოფლიო დააყენა კიდევ ერთი გლობალური გამოწვევის წინაშე. კორონავირუსულმა ინფექციამ გავრცელება დაიწყო ჩინეთიდან, კერძოდ კი ქალაქ უხანიდან, სადაც გაჩნდა ინფიცირების პირველი კერა და 2020 წლის 11 მარტს ის მსოფლიო პანდემიად გამოცხადდა (World Health Organization, 2020). საქართველოში კორონავირუსის პირველი შემთხვევა იმავე წლის 26 თებერვალს გამოვლინდა და უკვე მარტში ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის რეკომენდაციების შესაბამისად ამოქმედდა რეგულაციები. პირველი მარტის მონაცემებით, მსოფლიოს მასშტაბით, ჯამში დადასტურდა ვირუსის 87 137 შემთხვევა, დღითი დღე იზრდებოდა გარდაცვლილთა რიცხვი, რის გამოც აუცილებელი გახდა სახელმწიფოების მხრიდან რადიკალური ზომების მიღება: დაწესდა კომენდანტის საათი, დაიხურა მასობრივი თავშეყრის ადგილები,

საგანმანათლებლო და სამუშაო პროცესმა გადაინაცვლა ონლაინ სივრცეში (World Health Organization, 2020).

შექმნილმა ვითარებამ სრულიად შეცვალა ადამიანთა ცხოვრების წესი, განურჩევლად სქესისა, ეროვნული, რელიგიური, გეოგრაფიული კუთვნილებისა თუ ასაკისა. ცხოვრების წესი ისეთი სოციალური კატეგორიაა, რომელიც პიროვნების, სოციალური ჯგუფისა თუ მთელი საზოგადოების სხვადასხვა ტიპის მოქმედებებს მოიცავს. ის განიხილება ცხოვრების განმსაზღვრელ პირობებთან ერთად. ამ კატეგორიის ფარგლებში კომპლექსურად განიხილება ადამიანის საქმიანობის ძირითადი სფეროების ურთიერთკავშირი (შრომა, კულტურა, სწავლა, საზოგადოებრივი აქტივობები, ყოფა). ცხოვრების წესი, აგრეთვე, მიუთითებს ყოველდღიური საყოფაცხოვრებო, საზოგადოებრივი, კულტურული, პოლიტიკური და სხვა სფეროების თავისებურებებზეც, მათ შორის, ადამიანთა ურთიერთობებზე, ქცევებსა და აზროვნების წესზე ((ლექსიკონ-ცნობარი სოციალურ მეცნიერებებში) დონაძე, 2016).

პანდემიის პირობებში ცხოვრების წესის ცვლილება გახდა აქტიური შესწავლის საგანი. ამ კუთხით საინტერესოა პიუს კვლევითი ცენტრის (Pew Research Centre) ანგარიში იმის შესახებ, თუ როგორ შეცვალა ამერიკელების ცხოვრება კორონავირუსმა. ეს ცვლილებები საზოგადოების ნაწილისთვის იყო პოზიტიური, ზოგი კი მათ ნეგატიურად აფასებდა. ამერიკელთა 32% წუხდა იმის გამო, რომ პანდემიამ შეუზღუდა მათ მოგზაურობის შესაძლებლობა. რესპონდენტთა 26% აღნიშნავდა, რომ მათ აღმოაჩინეს ახალი შესაძლებლობები, გაიჩინეს ახალი ჰობი. გამოკითხულთა 14 % აღნიშნავდა, რომ გაუმჯობესდა მათი როგორც ფიზიკური, ისე ფსიქიკური ჯანმრთელობა, რამდენადაც დაიწყეს ჯანსაღი დიეტის დაცვა და/ან ვარჯიში. რესპონდენტთა 28% კი თვლიდა, რომ პანდემიის ფონზე გაუარესდა მათი მენტალური და ფიზიკური ჯანმრთელობა, რამდენადაც ზოგი ახლობლის დაკარგვას გლოვობდა კოვიდ-19-ის გამო, ზოგი თავად ებრძოდა ამ ვირუსს, რაც კორელაციურ კავშირშია სტრესთან და დეპრესიასთან. კვლევაში აღწერილია ისიც, რომ პანდემიამ დიდი გავლენა მოახდინა ურთიერთობებზე. გამოკითხულთა 33% აღნიშნავდა, რომ პანდემიამ იზოლაციამ დაახლოვა ოჯახის წევრები ერთმანეთთან, რამდენადაც შესაძლებელი იყო სწავლა, მუშაობა დისტანციურად. 41% კი წუხდა იმის გამო, რომ დაკარგეს კონტაქტი ახლო ადამიანებთან, მეგობრებთან (Barovski, Kessel, Scheller, & Smith, 2021).

მეცნიერები ბევრად უფრო ადრე ვარაუდობდნენ, რომ სოციალური ინტერაქციის ერთ-ერთი ძირითადი ფორმა ელექტრონული კომუნიკაცია გახდებოდა. ცნობილი ესპანელი სოციოლოგი, მანუელ კასტელსი, თვლის, რომ ქსელური საზოგადოება არსებობს იმ საზოგადოების პირობებში, სადაც ელექტრონული კომუნიკაცია იქცევა სოციალური ინტერაქციის ერთ-ერთ ძირითად ფორმად, ხოლო პოსტ-მოდერნული ვარიაციის შემთხვევაში, ხდება ადგილზე ან სივრცით სიახლოვეზე დაფუძნებული სამეზობლოების ჩანაცვლება საერთო ინტერესებზე დაფუძნებული სამეზობლოებით. ანუ იქმნება ერთგვარი ვირტუალური სამეზობლო, ამ სამეზობლოს კი ქმნის ქსელებში ჩართულ ადამიანთა ინტერაქცია (სოციალური მედია, ელექტრონული ქსელები). ქსელური საზოგადოების

ერთ-ერთი ძირითადი თავისებურება და ქსელის ცვლილების ერთ-ერთი ძირითადი შედეგი არის ის, რომ სახლსა და ოფისს შორის განსხვავება ქრება. ეს განსხვავება ხდება ძალიან პირობითი და ლაბილური, შესაბამისად, ადამიანს შეუძლია, სახლის სივრცე აქციოს სამუშაო სივრცედ და ოფისი, როგორც სპეციალური ორგანიზაციული ინსტრუმენტი, კარგავს დანიშნულებას (კასტელსი, 1996 მოტანილია კაჭკაჭიშვილი, 2014). ეს მოდელი, ოფისის გარდა, ძალიან კარგად გამოხატავს, თუ როგორ ჩაანაცვლა სახლმა საგანმანათლებლო სივრცე პანდემიის პირობებში ელექტრონული კომუნიკაციის საშუალებით, კურსელების შეხვედრებმა კი აუდიტორიიდან გადაინაცვლა ონლაინ სასწავლო პლატფორმებზე და სოციალურ ქსელებში. კორონავირუსის გამო, მსოფლიოს მასშტაბით უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებები ონლაინ სწავლების რეჟიმზე გადავიდნენ. ზოგიერთ ქვეყანაში (მაგ. ამერიკა, დიდი ბრიტანეთი და ა.შ.) მსგავსი გამოცდილება უკვე არსებობდა უნივერსიტეტში ონლაინ კურსების შეთავაზების მხრივ, თუმცა საქართველოში ეს იყო სიახლე, რომელმაც მთლიანად შეცვალა სტუდენტთა ცხოვრების წესი. 2020 წლის აპრილში, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ხარისხის უზრუნველყოფის სამსახურის მიერ ჩატარდა სტუდენტების გამოკითხვა დისტანციური სწავლების შესახებ. დისტანციური სწავლების პირველ სემესტრში სტუდენტთა 10 % ამ ფორმას ძალიან ეფექტურად მიიჩნევდა, ხოლო 24 % კი - სრულიად არაეფექტიურად. კვლევამ გამოყო კავშირი სწავლებით კმაყოფილებასა და ლექციებზე დასწრებას შორის. ისინი, ვინც კმაყოფილნი იყვნენ სწავლების ონლაინ ფორმატით რეგულარულად ესწრებოდნენ ლექციებს, ხოლო ისინი, ვინც გამოთქვამდნენ უკმაყოფილებას - არა (ხარისხის უზრუნველყოფის სამსახური (თსუ), 2020).

ლუბლიანას უნივერსიტეტში, 2020 წლის აგვისტოში, ჩატარდა კვლევა იმის შესახებ, თუ რა გავლენა მოახდინა კოვიდ-19-ის პანდემიამ უმაღლესი სასწავლებლის სტუდენტთა ცხოვრებაზე. კვლევის ფარგლებში გამოკითხეს სტუდენტები 62 ქვეყნიდან, მათ შორის საქართველოდან. დადგინდა, რომ ჩრდილოეთ ამერიკის, ევროპისა და აზიის ზოგიერთ ქვეყანაში სტუდენტები კმაყოფილნი იყვნენ ონლაინ სწავლებით, ხოლო აფრიკის, სამხრეთ ამერიკისა და აზიის დანარჩენ ქვეყნებში სტუდენტები იყვნენ ყველაზე ნაკლებად კმაყოფილნი ონლაინ სწავლებით, ამის მიზეზი კი იყო არათანაბარი წვდომა ინტერნეტსა და ელექტრონულ მონაცემილობებზე, რაც აფერხებდა მათ ჩართვას სასწავლო პროცესში. იმ ქვეყნებში, სადაც სტუდენტები კმაყოფილნი იყვნენ ონლაინ სწავლებით, თვლიდნენ, რომ ამ ფორმატმა შეცვალა მათი დღის რეჟიმი, რადგან მათი დატვირთვა უფრო გაიზარდა. სტუდენტთა თქმით, დაერღვათ ჩვეული რუტინა, მათ შორის შემცირდა მათი სოციალური და ფიზიკური აქტივობები, ყველაზე ხშირად კი ინტერაქციის ახერხებდნენ პირველადი ჯგუფის წევრებთან, ოჯახთან (Aristovnik, Keržič, Ravšelj, Tomažević, & Umek, 2020). მართლაც, პანდემიამ შეცვალა სტუდენტთა ცხოვრება პირველად („კავშირი ემყარება უშუალო პირად კონტაქტებს, ჯგუფის საქმიანობაში წევრების ემოციურ ჩაბმას, რაც უზრუნველყოფს ჯგუფური იდენტიფიკაციის მაღალ ხარისხს. ჯგუფს, უპირველეს ყოვლისა, აკავშირებს მისი წევრების პირადი ინტერესები” ((*ლექსიკონ-ცნობარი სოციალურ მეცნიერებებში*) დონაძე, 2016) და მეორად („შექმნილია გარკვეული მიზნის რეალიზაციისათვის ... მეორადი ჯგუფები ემყარება ურთიერთობათა ინსტიტუციონალიზებულ და სქემატიზებულ სისტემას, მათი საქმიანობა

რეგულირდება წესებით” ((*ლექსიკონ-ცნობარი სოციალურ მეცნიერებებში*) დონაძე, 2016) ჯგუფებთან ურთიერთობის კუთხით. იმდენად, რამდენადაც სოციალური დისტანცია და ხალხმრავალი შეკრებების თავიდან არიდება გახდა უმნიშვნელოვანესი პანდემიის დასამარცხებლად, სტუდენტებს უწევდათ ძირითადი დროის სახლში გატარება, რამაც მნიშვნელოვნად შეცვალა მათი ცხოვრების წესი და გარემომყოფებთან ინტერაქციის ხარისხი. ცხოვრების წესს ძალიან დიდი გავლენა აქვს ადამიანის ფიზიკურ და მენტალურ ჯანმრთელობაზე, თუმცა პანდემიამდე სტუდენტები ამას ნაკლებ ყურადღებას უთმობდნენ. 2017 წელს საქართველოში ჩატარებულმა კვლევამ, რომელიც ეხებოდა თვითმოვლითი ქცევის თავისებურებებს სტუდენტებში, აჩვენა, რომ სტუდენტი ახალგაზრდების თვითმოვლითი ქცევა დაბალი კულტურით ხასიათდება (მენაბდიშვილი, 2017). თვითმოვლითი ქცევა სოციალური ჯანმრთელობის ძირითად ელემენტს წარმოადგენს და განისაზღვრება, როგორც საკუთარ ჯანმრთელობაზე ზრუნვა. ის მიემართება ცხოვრების ციკლის განმავლობაში ჯანმრთელობის შენარჩუნებასა და სიცოცხლის ვადის გაგრძელებას, თავის თავში მოიაზრებს ზრუნვას ფიზიკურ და მენტალურ ჯანმრთელობაზე (სისტემატურ სამედიცინო შემოწმებას, რაციონალურ კვებას, სრულფასოვან ძილს, ვარჯიშს). კვლევის მიხედვით, საქართველოში სტუდენტთა დიდი ნაწილის კვების რაციონი იყო არაჯანსაღი, ისინი ნაკლებად იყვნენ დაკავებულნი ვარჯიშით და არ სარგებლობდნენ სამედიცინო სერვისებით პროფილაქტიკისათვის (მენაბდიშვილი, 2017).

გამომდინარე იქედან, რომ პანდემიამ და ონლაინ რეჟიმში სწავლამ შეცვალა სტუდენტთა ცხოვრების წესის რიტმი და ჩვეულებები, მნიშვნელოვანი და აქტუალურია საკითხის შესწავლა ქართველ სტუდენტებთან მიმართებაში, რომ მივიღოთ ინფორმაცია, თუ როგორ შეიცვალა მათი ცხოვრების წესი პანდემიის დასაწყისიდან დღემდე.

ლიტერატურის მიმოხილვა

ტრადიციულად, აკადემიური განათლების უმთავრესი მეთოდი იყო სააუდიტორიო სივრცეში ლექცია-სემინარების წარმართვა. პროფესორსა და სტუდენტს შორის ურთიერთქმედება განიხილება, როგორც არსებითი სასწავლო ელემენტი ტრადიციული სწავლების ფარგლებში, რომელსაც ხშირად მოიხსენიებენ, როგორც „ბრძენს სცენაზე“ (O'Malley and McCraw, 1999 as cited in Shachar & Neumann, 2003).

მას შემდეგ, რაც ინტერნეტი ფართო მასებისთვის გახდა ხელმისაწვდომი, გამოჩნდა სწავლების ახალი მეთოდი, რომელიც დისტანციურად განათლების მიწოდების საშუალებას იძლეოდა სხვადასხვა სასწავლო პროგრამების ფარგლებში, რის გამოც ექსპერტები ვარაუდობდნენ, რომ „საცხოვრებელზე დაფუძნებული მოდელი“ (როდესაც სტუდენტები ესწრებიან ლექციებს წინასწარ განსაზღვრულ დროსა და ადგილას) გაქრებოდა უახლოეს მომავალში (O'Malley, 1999 as cited in Shachar & Neumann, 2003). დისტანციური სწავლება, თავისი კონცეფციიდან გამომდინარე, ემსგავსება პრაქტიკას, როდესაც

ჩვენ „ნებისმიერ ადგილას“ სწავლების მეთოდებიდან გადავდივართ „ნებისმიერ დროს“ სწავლების მეთოდზე (Shachar & Neumann, 2003 მოტანილია ვერულავა 2021).

მანუელ კასტელსი წერს, რომ ახალი საზოგადოების წარმოქმნას მოასწავებს ინფორმაციული ეპოქა, რომელშიც ინფორმაციულ ნაკადს ენიჭება უპირატესი მნიშვნელობა, ხოლო ქსელები უზრუნველყოფილია საინფორმაციო, საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებით (კასტელსი, 1996 მოტანილია ბერძენიშვილი, 2019). კასტელსი თვლის, რომ ჩვენ ინფორმაციულ ეპოქაში გადავდივართ, რომლის მთავარი მახასიათებელიც არის ქსელი. უნდა აღინიშნოს, რომ ქსელი აკავშირებს ადამიანებს, სახელმწიფოებს, ინსტიტუტებს. ამ ახალ ეპოქაში გადასვლამ მრავალი მასშტაბური შედეგი მოიტანა, თუმცა მათ შორის აღსანიშნავია მზარდი გლობალური საქმიანობა. მას სურს, რომ გამოიკვლიოს ის პრაქტიკები, რომლებიც ადამიანთა შორის ინტეგრაციას უფრო ინტენსიურს ხდის გლობალიზაციის პირობებში. კასტელსი ვარაუდობს, რომ 1970-იანი წლებიდან იწყება ინფორმაციული ეპოქა, რომელიც კაპიტალისტურ კრიზისსა და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების განვითარებას ემთხვევა (კასტელსი, 1996 მოტანილია ბერძენიშვილი, 2019). პანდემიის გამო, საგანმანათლებლო პროცესმა გადაინაცვლა ვირტუალურ სივრცეში. სტუდენტები და პროფესორ-მასწავლებლები სხვადასხვა გეოგრაფიული წერტილიდან იყენებდნენ შესაბამის სასწავლო პლატფორმას და ეს საკომუნიკაციო ქსელი მათ საშუალებას აძლევდა, რომ წარემართათ კურსები „ნებისმიერ დროს“ სწავლების მეთოდით.

პანდემიის გამო, უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებები, მსოფლიოს მასშტაბით, დადგნენ მნიშვნელოვანი გამოწვევების წინაშე. ევროპის უნივერსიტეტების ასოციაციის კვლევის თანახმად, მრავალპროფილური უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებებისათვის საკმაოდ დიდი გამოწვევა იყო ონლაინ სწავლების პირობებში ერთიანი ინსტიტუციური მიდგომების დანერგვა. დისტანციური სწავლა-სწავლების პირობებში, მთავარ სირთულეებად ითვლება ის, რომ სტუდენტები და აკადემიური პერსონალი ფლობდნენ, იმ აუცილებელ უნარ-ჩვევებს, რაც მნიშვნელოვანია ამ ფორმატისათვის. ამავდროულად, მნიშვნელოვანი გამოწვევაა შესაბამისი ინფრასტრუქტურითა და ელექტრონული რესურსებით მათი აღჭურვა. ასევე საყურადღებოა საუნივერსიტეტო სწავლების შესაბამისი სტანდარტების დაცვა. არ არის სწორი ისეთი მოლოდინის შექმნა, რომ ონლაინ მოდული ისე უზრუნველყოფს სწავლების ხარისხს, როგორც სააუდიტორიო ფორმატი, რადგან ამჟამად არსებული სასწავლო კურსები, სწორედ ტრადიციული მეთოდით სწავლებისთვისაა შექმნილი. პუბლიკაციაში აღნიშნულია, რომ ონლაინ სწავლებამ, დიდი ალბათობით, შეამცირა მიღებული განათლების ხარისხი, ეს განსაკუთრებით ეხება ისეთ პროგრამებს, რომლებიც საჭიროებს პრაქტიკულ, თუ ლაბორატორიულ მეცადინეობას. მაგალითად, ასეთ ვითარებას ვაწყდებით მედიცინის ფაკულტეტებზე. ამავდროულად, სააუდიტორიო სწავლების პირობებში არსებული აკრედიტაციის სტანდარტები არ მოითხოვდა, რომ სახელმძღვანელოების ელექტრონული ვერსიებიც ყოფილიყო ხელმისაწვდომი ბეჭდურთან ერთად, რამაც ონლაინ სწავლების პირობებში საკმაოდ დიდი სირთულე შექმნა, რადგან ზოგიერთ უნივერსიტეტში არ მოიძებნებოდა ძირითადი სასწავლო მასალების ციფრული ვერსიები (EUA, 2020 მოტანილია ბაქრაძე, 2020). პანდემიის პირობებში, ონლაინ სწავლის დროს, გამოიკვეთა შემდეგი - აკადემიური პერსონალი არ აღმოჩნდა მზად, რომ გამოეყენებინათ

დისტანციური სწავლებისთვის საჭირო ტექნოლოგიები. ასეთი ვითარება მხოლოდ საქართველოში არ იყო. მაგალითად, ირლანდიაში კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ კოვიდ-19 ის პირობებში სრულად დისტანციურ რეჟიმზე გადასვლის შემდეგ, აკადემიური პერსონალის გარკვეულ ნაწილს შეეძინა სირთულეები ტექნოლოგიების გამოყენების კუთხით. სტუდენტების შემთხვევაში არსებობდა ორი სახის გამოწვევა: ინტერნეტთან წვდომის ნაკლებობა, მატერიალურ-ტექნიკური აღჭურვილობის არქონა. ირლანდიაში ჩატარებული კვლევის თანახმად, სტუდენტების უმეტესი ნაწილისათვის არის ხელმისაწვდომი ონლაინ სწავლებისათვის საჭირო რესურსები (QQI, 2020 მოტანილია ბაქრაძე, 2020).

მეთოდოლოგია

კვლევის მიზანია, იმის შესწავლა, თუ როგორ შეცვალა პანდემიამ ქართველ სტუდენტთა ცხოვრების წესი. მიზნის მისაღწევად დასახულია შემდეგი ამოცანები:

- იმის შესწავლა, თუ როგორ შეიცვალა სწავლა/სწავლების პროცესი (მეცადინეობისთვის დათმობილი დრო, წერიტი დავალების ფორმატი და სხვა);
- იმის შესწავლა, თუ როგორ შეიცვალა სტუდენტთა თვითმოვლითი ქცევა (ფიზიკურ და მენტალურ ჯანმრთელობაზე ზრუნვა) და თავისუფალი დროის განკარგვა;
- იმის შესწავლა, თუ როგორ შეიცვალა სტუდენტთა ინტერაქცია პირველადი (ოჯახი, ახლო მეგობრები) და მეორადი (კურსელები, ნაცნობები) ჯგუფის წევრებთან;

გამოყენებულია თვისებრივი კვლევის მეთოდი, კერძოდ ფოკუს ჯგუფი. კვლევის შედეგად მოპოვებული ინფორმაციის დამუშავება კი განხორციელდა თემატური ანალიზის მეთოდით. კვლევისთვის სამიზნე ჯგუფად შეირჩა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბაკალავრიატის საფეხურის სტუდენტები. თსუ-ში სტუდენტები წარმოდგენილნი არიან როგორც დედაქალაქიდან, ასევე რეგიონებიდან, რაც შესაძლებელს ხდის, რომ შესასწავლი საკითხის შესახებ დავინახოთ უფრო ფართო სურათი და გამოვკვეთოთ ტენდენციები. გამოყენებულია მიზნობრივი შერჩევის მეთოდი. კერძოდ, შეირჩნენ სტუდენტები, რომლებიც 2020 წლამდე ჩაირიცხნენ თსუ-ში ბაკალავრიატის საფეხურზე და ამჟამად არიან მესამე ან მეოთხე კურსზე ან დამატებით სემესტრში. კვლევის მიზნიდან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია სწორედ მათი გამოცდილება, რადგან მათ აქვთ როგორც სააუდიტორიო, ისე ონლაინ სწავლის პრაქტიკა. შერჩევისას ასევე გამოყენებულ იქნა შემდეგი კრიტერიუმები: სქესი, საცხოვრებელი ადგილი და ფაკულტეტი.

პანდემიის პირობებში სწავლა-სწავლების პროცესის ცვლილება

ონლაინ სწავლის პროცესში ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი ფაქტორი არის მატერიალურ-ტექნიკური რესურსები, რომელშიც მოიაზრება ინტერნეტი, კომპიუტერი და სხვა. ასევე მნიშვნელოვანია, რომ სტუდენტი ფლობდეს მათი გამოყენებისათვის საჭირო უნარ-ჩვევებს.

პრაქტიკულად ყველა რესპონდენტი ლექცია-სემინარებს რეგულარულად ესწრება. თსუ-ს ხარისხის უზრუნველყოფის სამსახურის მიერ ჩატარებულმა კვლევამ გამოყო კავშირი სწავლებით კმაყოფილებასა და ლექციებზე დასწრებას შორის. ისინი, ვინც კმაყოფილნი იყვნენ სწავლების ონლაინ ფორმატით, რეგულარულად ესწრებოდნენ ლექციებს, ხოლო ისინი, ვინც გამოთქვამდნენ უკმაყოფილებას - არა. რეგულარულად არ დასწრების მიზეზი კი 17 % - ის შემთხვევაში იყო ინტერნეტსა და ელექტრონულ მონაცემების ნედომის არქონა, ხოლო 63% ის შემთხვევაში კი, მეტ-ნაკლები ხელმისაწვდომობა აღნიშნულზე (ხარისხის უზრუნველყოფის სამსახური (თსუ), 2020). ფოკუს ჯგუფების შემთხვევაში დადგინდა, რომ მატერიალურ-ტექნიკურ საშუალებებზე ხელმისაწვდომობა სტუდენტის სწავლის ხარისხის გაუმჯობესების ძირითადი წინაპირობა არ არის. ამის თქმის საფუძველს გვაძლევს ის ფაქტი, რომ პრაქტიკულად ყველა რესპონდენტი (როგორც ურბანული, ისე რურალური დასახლების ტიპიდან), რომლებიც ნეგატიურად არიან განწყობილნი ონლაინ სწავლის მიმართ, ფლობენ მატერიალურ-ტექნიკურ საშუალებებს. ფოკუს ჯგუფების ფარგლებში არ გამოვლენილა ისეთი მონაწილე, რომელსაც ექმნება პრობლემა მატერიალურ-ტექნიკური რესურსების გამოყენებისათვის საჭირო უნარ-ჩვევების კუთხით, შესაბამისად, ონლაინ სწავლის პროცესში ეს მათთვის არ წარმოადგენს დაბრკოლებას:

„მე არ მექმნება ამ სახის პრობლემა. არც ხელმისაწვდომობის კუთხით და არც იმით, რომ ვერ ვახერხებ რაიმე ტექნიკის საჭიროებისამებრ გამოყენებას.“ (თსუ სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი; მდებარეობითი; ურბანული ტიპის დასახლება).

დისკუსიისას გამოიკვეთა, რომ სტუდენტებს ონლაინ რეჟიმშიც უჭირთ სამსახურისა და სწავლის შეთავსება:

„ არჩევანის გაკეთება მომიწია, ან უნდა მემუშავა, ან უნდა დავსწრებოდი ლექციებს და მომიწია, რომ გამეკეთებინა არჩევანი ლექციებზე. დავთმე სამსახური იმიტომ, რომ ვერ შევათანხმე ვერსად გრაფიკი.“ (თსუ სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი; რურალური ტიპის დასახლება).

ონლაინ სწავლის ფორმატმა გავლენა იქონია საუნივერსიტეტო შეფასებაზე. ლუბლიანას უნივერსიტეტში ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, რომ სააუდიტორიო სწავლის ონლაინ ფორმატით ჩანაცვლებამ პანდემიის პერიოდში, ფაქტობრივად, ყველა უნივერსიტეტში საჭირო გახდა შეფასების სისტემის ცვლილება. შეფასების ყველაზე გავრცელებულ ფორმად დასახელდა წერიტი დავალებები, ასევე პლატფორმა ზუმის მეშვეობით ზეპირი გამოკითხვა და დისკუსიების გამართვა (Aristovnik, Keržič, Ravšelj, Tomažević, & Umek, 2020). ფოკუს ჯგუფების ფარგლებში სტუდენტებმა ძირითადად უკმაყოფილება გამოთქვეს დასწრებისა და ზეპირი გამოკითხვის კომპონენტებთან დაკავშირებით, რადგან თვლიან, რომ ონლაინ ფორმატი არ იძლევა ამ კუთხით ობიექტური შეფასების საშუალებას, რასაც განაპირობებს დაბალი კონტროლის მექანიზმები. თითქმის ყველა რესპონდენტი დადებითად აფასებს დავალების ფორმატის ცვლილებას. მათ მოსწონთ, რომ ახალი ტიპის დავალებები მეტად არის ორიენტირებული ანალიტიკური უნარების გამომუშავებასა და ინდივიდუალურ მსჯელობაზე.

აღსანიშნავია, რომ ამ მოსაზრებას გამოთქვამენ მხოლოდ ქალი მონაწილეები. ორი ფაკულტეტის წარმომადგენელი ამბობს, რომ დავალების ფორმატი არ შეცვლილა ონლაინ სწავლის პირობებში, რაც მათი სფეროების სპეციფიკიდან გამომდინარეობს.

ფოკუს ჯგუფების პრაქტიკულად ყველა მონაწილე პოზიტიურად აფასებს ლექტორებს ლექცია-სემინარების გაძღოლის კუთხით, რადგან მიაჩნიათ, რომ ისინი ამ ფორმატშიც ხარისხიან განათლებას აწვდიან სტუდენტებს საუნივერსიტეტო სტანდარტების შესაბამისად.

ნაშრომში „ახალი საგანმანათლებლო რეალობა ტერმინები, გამოწვევები, რეკომენდაციები“ ვკითხულობთ, რომ ონლაინ სწავლებამ ნეგატიური გავლენა იქონია მიღებული განათლების ხარისხზე. ეს განსაკუთრებით ეხება ისეთ პროგრამებს, რომლებიც საჭიროებს პრაქტიკულ, თუ ლაბორატორიულ მცადინეობებს. მაგალითად, ასეთ ვითარებას ვაწყდებით მედიცინის ფაკულტეტზე (EUA, 2020 მოტილია ბაქრაძე, 2020). ფოკუს ჯგუფების მონაწილეთა გარკვეული ნაწილი ონლაინ სწავლას არაეფექტიანად მიიჩნევს, ამის მიზეზად კი ასახელებენ გამარტივებულ შეფასებას, გადაწერის ალბათობის ზრდას, პრაქტიკული კურსების არასრულფასოვნებას და სოციალური ინტერაქციების ნაკლებობას. ასევე სტუდენტები თვლიან, რომ ონლაინ სწავლის ეფექტიანობა დამოკიდებულია ფაკულტეტის სპეციფიკაზე:

„მიკროსკოპს ელექტრონულად სამუხაროდ ვერ გამოვიყენებთ. ამიტომ, პრაქტიკები, მაგალითად უჯრედის მორფოლოგიის დათვალიერება და ასე შემდეგ, შეუძლებელია, ონლაინ გაკეთდეს. ახლა ქირურგიას გავდივართ და ონლაინ გვიწევს ვისწავლოთ, თუ როგორ უნდა მოვუაროთ პაციენტს, როდესაც ეს უნდა გაგვეკეთებინა საავადმყოფოში“ (თსუ მედიცინის ფაკულტეტი; ურბანული ტიპის დასახლება).

პანდემიის პირობებში სტუდენტთა თვითმოვლითი ქცევის ცვლილება

ჩინეთში ჩატარდა კვლევა, თუ რა გავლენა მოახდინა კოვიდ-19-ის პანდემიამ სტუდენტთა მენტალურ ჯანმრთელობაზე. გამოკითხულ სტუდენტთა 41%-ს აღნიშნებოდა შფოთვითი აშლილობა. სტუდენტებს, რომლებსაც უწევდათ პანდემიის გამო სახლში ყოფნა და განიცდიდნენ ინტერაქციების ნაკლებობას, მიდრეკილნი იყვნენ სტრესისკენ და დეპრესიისაკენ (Lv, et al., 2021). ფოკუს ჯგუფების მონაწილეთა ნაწილი თვლის, რომ კოვიდ-19-თან დაკავშირებული ნეგატიური ინფორმაციები უარყოფითად აისახება ფსიქიკაზე. ისინი მიიჩნევენ, რომ ყოველდღიურად გამოქვეყნებული ინფორმირებულთა რიცხვი, გარდაცვლილთა სტატისტიკა დიდ ზიანს აყენებდა მათ ფსიქიკას.

რესპონდენტთა დიდი ნაწილი აღნიშნავს, რომ ინტერაქციების ნაკლებობა იწვევს ფსიქოლოგიურ სტრესს. მათი თქმით, სტუდენტებისთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია აქტიური კომუნიკაცია, სოციალიზაცია, ონლაინ პლატფორმები კი არ იძლევა ამ ყველაფრის საშუალებას. აღნიშნავენ იმასაც, რომ მრავალრიცხოვან ოჯახში ონლაინ სწავლების პროცესი განსაკუთრებით რთულია, რადგან ძნელია ხმაურის ფონზე სასწავლო აქტივობებში ჩართვა და მასზე კონცენტრირება. ასევე მათთვის

სტრესული იყო დისტანციური სწავლებისა და რეგულაციების გამო მუდმივად სახლში ყოფნა, რამაც გაუძლიერათ შფოთვა.

მონაწილეები აღნიშნავენ, რომ სხვაობა სტუდენტურ ცხოვრებასთან დაკავშირებულ მოლოდინსა და რეალობას შორის, გახდა მენტალური ჯანმრთელობის პრობლემების გამომწვევი ერთ-ერთი მიზეზი:

„ყველა გვეუბნებოდა, რომ სტუდენტობის წლები არის საუკეთესო, რომელსაც ვერ დაივიწყებ ვერასდროს. როდესაც ამ სტერეოტიპის ქვეშ ვიზრდებოდით ძალიან ბევრი თაობა, მოლოდინი გვექონდა, რომ საუკეთესო წლები უნდა გვექონოდა და რეალობა დადგა აბსოლუტურად განსხვავებული. შესაბამისად, განსხვავება მოლოდინსა და რეალობას შორის, ერთ-ერთი მიზეზია იმის, რომ წარმოიშვა დეპრესია და შფოთვა“ (თსუ ფსიქოლოგიისა და განათლების მეცნიერების ფაკულტეტი; ურბანული ტიპის დასახლება).

კვლევაში „ფსიქოლოგების როლი კოვიდ-19-ის პანდემიისას“ აღნიშნულია, რომ პანდემიამ მნიშვნელოვანი ზიანი მიაყენა ადამიანებს, რასაც მოჰყვა ფსიქიკური ჯანმრთელობის პარალელური პანდემია. აქედან გამომდინარე კი, გაიზარდა მიმართვიანობა ფსიქოლოგებთან, რადგან ადამიანები თვლიდნენ, რომ ეს იყო ყველაზე ეფექტიანი გზა მენტალურ ჯანმრთელობაზე ზრუნვისთვის (Karekla, et al., 2021). ფოკუს ჯგუფების მონაწილეთა ნაწილმა აღნიშნა, რომ ფსიქოლოგთან კონსულტაცია სტრესის დაძლევის გავრცელებული პრაქტიკაა. ამბობენ, რომ მათ გარშემო, ბევრი ნაცნობი თუ მეგობარი გადის კონსულტაციას ფსიქოლოგთან (მათ შორის სტუდენტები), რამდენადაც საკუთარი ძალებით, დამოუკიდებლად, ვერ ახერხებენ სტრესის გადალახვას.

კვლევის „ფიზიკური აქტივობა და მჯდომარე ცხოვრების წესი უნივერსიტეტის სტუდენტებში“ თანახმად, კვირის განმავლობაში ონლაინ სწავლების გამო სტუდენტებს 7-8 საათით მეტი დროის გატარება უწევთ მჯდომარე პოზიციაში, ვიდრე სააუდიტორიო მეცადინეობის დროს, რამაც გამოიწვია ფიზიკური ჯანმრთელობის გაუარესება (Romero-Blanco, et al., 2020). ფოკუს ჯგუფების მონაწილეთაგან პრაქტიკულად ყველა თანხმდება იმაზე, რომ ონლაინ სწავლებამ გამოიწვია მხედველობასთან დაკავშირებული პრობლემები. ისინი აღნიშნავენ, რომ საათობით კომპიუტერის გამოყენებამ ლექცია-სემინარების გამო, სასწავლო მასალების პდფ ფორმატში კითხვამ, საგრძნობლად დააზიანა მათი მხედველობა. აღინიშნა, რომ სტუდენტთა დიდ ნაწილს უწევს სათვალის ტარება მაშინ, როცა მანამდე არ გააჩნდათ ამის საჭიროება. სტუდენტები ასევე გამოყოფენ წონის მატებასთან დაკავშირებულ პრობლემებს, ისევე როგორც ტკივილს წელის არეში. ეს ყველაფერი კი გამოწვეულია ნაკლები ფიზიკური აქტივობით.

ცხოვრების წესს ძალიან დიდი გავლენა აქვს ადამიანის ფიზიკურ და მენტალურ ჯანმრთელობაზე. 2017 წელს ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, რომ საქართველოში სტუდენტთა დიდი ნაწილის კვების რაციონი იყო არაჯანსაღი, ისინი ნაკლებად იყვნენ დაკავებულნი ვარჯიშით და არ სარგებლობდნენ სამედიცინო სერვისებით პროფილაქტიკისათვის (მენაბდიშვილი, 2017). ფოკუს ჯგუფების დისკუსიის მიხედვით, სისტემატური სამედიცინო შემოწმება აღმოჩნდა ის პრაქტიკა, რომელსაც რესპონდენტების

უმრავლესობა ნამდვილად არ აქცევდა ყურადღებას, არც პანდემიამდე და არც შემდგომ პერიოდში. დისკუსიის მონაწილეები აღნიშნავენ, რომ ისინი პანდემიამდე დაკავებულნი იყვნენ სხვადასხვა ფიზიკური აქტივობით, ხოლო რესპონდენტთა ნაწილი სრულფასოვან ძილსა და რაციონალურ კვებასაც უთმობდა ყურადღებას. რაც შეეხება პანდემიის პერიოდს, ამას არ ჰქონია დადებითი გავლენა სტუდენტთა თვითმოვლითი ქცევის კულტურაზე, რადგან მონაწილეები ამბობენ, რომ ნაკლებად იყვნენ დაკავებულნი ფიზიკური აქტივობით, დაირღვა მათი ძილის რეჟიმი, რაც ასევე კვებაზეც ნეგატიურად აისახა.

პანდემიის პირობებში სტუდენტებმა გაიჩინეს ახალი ინტერესები და უფრო მეტად განავითარეს მათი ჰობი. ამის მიზეზი კი გახდა თავისუფალი დროის ქონა. მაგალითად, დაიწყო მუსიკალური ინსტრუმენტებზე დაკვრის შესწავლა, დაინტერესდნენ კულინარიით. სტუდენტები ამბობენ, რომ მეტი დრო დარჩათ საყვარელი აქტივობებისათვის, მაგალითად, დიდი დრო დაუთმეს მათთვის საინტერესო ლიტერატურის კითხვას, ასევე სერიალებისა თუ ფილმების ყურებასა და სხვა:

„ მე, რაც პანდემია დაიწყო, მეტი თავისუფალი დრო მრჩება, რომ ვაკეთო ის, რაც მსიამოვნებს და ახალი აქტივობა, მაგალითად, დავიწყე ვიტარაზე დაკვრა.“ (თსუ ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტი; ურბანული ტიპის დასახლება).

პანდემიის პირობებში სტუდენტთა ინტერაქციის ცვლილება პირველადი და მეორადი ჯგუფის წევრებთან

ფოკუს ჯგუფების მონაწილეთა ნაწილი აღნიშნავს, რომ ოჯახის წევრებთან ურთიერთობის კუთხით, პანდემიას ჰქონდა დადებითი გავლენა, რადგან შეძლეს მშობლიურ ქალაქში/სოფელში დაბრუნება, რამაც გააუმჯობესა მათი ინტერაქცია ოჯახის წევრებთან. ხოლო დანარჩენი რესპონდენტები კი აღნიშნავენ, რომ პანდემიას ჰქონდა ნეგატიური გავლენა მათ ინტერაქციაზე ოჯახის წევრებთან. მიიჩნევენ, რომ სტრესული სიტუაციის გამო, ოჯახის წევრები უხეშები გახდნენ ერთმანეთის მიმართ. გამოიკვეთა ისეთი შემთხვევაც, როდესაც მშობლიურ სახლში დაბრუნება იყო დისკომფორტი, რადგან სტუდენტი ვეღარ ეგუებოდა იქ არსებულ ცხოვრების სტილს. პრაქტიკულად ყველა რესპონდენტი მიიჩნევს, რომ მათ პანდემიისას ახლო მეგობრებთან კონტაქტი შეინარჩუნეს სოციალური ქსელების მეშვეობით და, ზოგ შემთხვევაში, უფრო დაუახლოვდნენ მათ:

„ მომიწია რაიონში ჩასვლა, დაახლოებით 1 თვის შემდეგ ძალიან ცუდად იმოქმედა ურთიერთობებზე იმიტომ, რომ სხვანაირი ცხოვრების სტილი მექონდა და ის, რომ მუდმივად სახლში ჯდომა, დისტანციურად მუშაობა და სწავლა მიწვედა, ჩემზე აისახა ძალიან ცუდად და გავხდი ძალიან უხეში ოჯახის წევრების მიმართ“ (თსუ სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი; ურბანული ტიპის დასახლება).

მანუელ კასტელის მოდელი სახლისა და სამუშაო სივრცის შესახებ, კარგად გამოხატავს, თუ როგორ ჩაანაცვლა სახლმა საგანმანათლებლო სივრცე პანდემიისას. ის მიიჩნევს, რომ ქსელური

საზოგადოება არსებობს იმ საზოგადოების პირობებში, სადაც ელექტრონული კომუნიკაცია იქცევა სოციალური ინტერაქციის ერთ-ერთ ძირითად ფორმად. ასეთ პირობებში კი იქმნება ერთგვარი ვირტუალური სამეზობლო, რომელსაც ქმნის ქსელებში ჩართულ ადამიანთა ინტერაქცია (კასტელსი, 1996 მოტანილია კაჭკაჭიშვილი, 2014). მიუხედავად ამისა, თითქმის ყველა რესპონდენტი ეთანხმება მოსაზრებას, რომ ონლაინ სწავლას აქვს უარყოფითი გავლენა სტუდენტთა ინტერაქციაზე ლექცია-სემინარების დროს. ამავდროულად, კურსელების ურთიერთობა ლექციებისა და სემინარების მიღმა მიმდინარეობს ძირითადად სოციალური ქსელების მეშვეობით, რასაც არაეფექტიანად მიიჩნევენ:

„ როდესაც ზუმში ტარდება ლექცია თუ სემინარი, ლექცია-სემინარების შემდეგ, სტუდენტთა ურთიერთობა უმრავლეს შემთხვევაში წყდება, ლექცია-სემინარების დროს შეიძლება კიდევ იყოს, მაგრამ მაგის იქით აღარ გრძელდება“ (თსუ სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი; ურბანული ტიპის დასახლება).

დასკვნა

კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ სტუდენტები ფლობენ ონლაინ სწავლებისთვის აუცილებელ მატერიალურ-ტექნიკურ რესურსებსა და მათი გამოყენებისათვის საჭირო უნარ-ჩვევებს. ეს მიუთითებს იმაზე, რომ 21-ე საუკუნის ახალგაზრდებმა ზოგადად იციან ტექნიკასთან ურთიერთობა, ასევე სასკოლო განათლების კომპონენტები გარკვეულწილად ორიენტირებულია იმაზე, რომ საბაზისო უნარ-ჩვევები ჰქონდეთ მოსწავლეებს. ამის მიუხედავად, ონლაინ სწავლებით უკმაყოფილება სავარაუდოდ გამოწვეული იყო იმით, რომ საგანმანათლებლო დაწესებულებებისთვის, ისევე როგორც თავად სტუდენტებისთვის, ეს იყო ახალი გამოწვევა, რომლის პრაქტიკაც მათ აქამდე არ ჰქონიათ. თუ შევხებით სოციო-კულტურულ ფაქტორებს, შეიძლება ითქვას, რომ ჩვენს საზოგადოებაში სიახლეების მიმართ არსებობს დაბალი მიმდებლობა, რაც ასევე ხსნის საკმაოდ ნეგატიურ დამოკიდებულებას ონლაინ სწავლა/სწავლების მიმართ.

მონაწილეთა თქმით, გაიზარდა ფსიქოლოგებთან მიმართვიანობა. ჩვენს საზოგადოებაში მენტალური ჯანმრთელობის საკითხი საკმაოდ სტიგმატიზირებული იყო და ასევე ადამიანებს არ სურდათ, მიემართათ ფსიქოლოგისთვის, ეს ერთი მხრივ, განპირობებული იყო დაბალი ნდობით, მომსახურების სიძვირით და მეორე მხრივ, ეშინოდათ, რომ თავად გახდებოდნენ სტიგმის მსხვერპლნი. თუმცა პანდემიის პირობებში, მენტალურ ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული პრობლემები გახდა ძალიან თვალსაჩინო და ფსიქოკონსულტაციის ცენტრებისა თუ სხვადასხვა ორგანიზაციების მიერ დაიწყო აქტიური კამპანია, რათა დაემარცხებინათ სტიგმა და ადამიანებს, მათ შორის სტუდენტებს, მიეღოთ საჭირო ფსიქოლოგიური დახმარება.

რაც შეეხება ფიზიკური ჯანმრთელობის პრობლემებს, გამოიკვეთა მხედველობის გაუარესებისა და ხერხემლის პრობლემების საკითხი. კომპიუტერულ ტექნიკასთან აქტიური ურთიერთობის გამო,

ახალგაზრდების დიდ ნაწილს ისედაც ჰქონდა გარკვეული სახის ოფთალმოლოგიური პრობლემები, თუმცა პანდემიის პერიოდში ეს კიდევ უფრო გამწვავდა, რადგან სწავლა, მუშაობა და გარემომყოფებთან ინტერაქცია ონლაინ მიმდინარეობდა, რამაც ძალიან გაზარდა ეკრანთან ურთიერთობის დრო. პანდემიის პერიოდში შემცირდა სტუდენტთა ფიზიკური აქტივობა, რადგან ისინი ფაქტობრივად ყველაფერს სახლიდან გაუსვლელად აკეთებდნენ და გაიზარდა უმოძრაოდ ყოფნის ხანგრძლივობა. ეს კი იწვევს საყრდენ-მამოძრავებელი სისტემის დაავადებებს.

რაც შეეხება სტუდენტთა თვითმოვლით ქცევას, აღმოჩნდა, რომ პანდემიამდე ისეთ პრაქტიკებს, როგორებიცაა: ვარჯიში, სრულფასოვანი ძილი და კვება უფრო მეტი ყურადღება ექცეოდა, ვიდრე პანდემიის პერიოდში. ხოლო რეგულარული სამედიცინო შემოწმება უყურადღებოდ რჩებოდა პანდემიამდეც და იგივე ვითარებაა ახლაც. ეს შეიძლება გამოწვეული იყოს სამედიცინო სერვისებსა და მედიკამენტებზე მაღალი ფასებით. ამავდროულად, ახალგაზრდები ნაკლებ ყურადღებას უთმობენ პროფილაქტიკის მიზნით ჯანმრთელობის მდგომარეობის შემოწმებას. ხოლო ვინც სარგებლობდა სამედიცინო სერვისებით, პანდემიის გამო მათ ჰქონდათ შიში, რადგან არ სურდათ, რომ კოვიდ პაციენტებთან ჰქონოდათ რაიმე სახის კონტაქტი. ამავდროულად, ჩვენს ქვეყანაში გავრცელებული პრაქტიკაა თვითმკურნალობა ან უნდობლობა ექიმების მიმართ.

სტუდენტებისთვის საკმაოდ რთული აღმოჩნდა ონლაინ სივრცეში კომუნიკაცია, რამაც ძალიან შეამცირა კურსელებს შორის ინტერაქციის ხარისხი ლექცია-სემინარების დროს და გაართულა დისკუსიების წარმართვა. სტუდენტებს გაუჭირდათ ლექცია-სემინარების მიღმა ვირტუალურ სივრცეში კომუნიკაცია. ისინი, ფაქტობრივად, არ იცნობდნენ ერთმანეთს, ცდილობდნენ, რომ სოციალური ქსელების მეშვეობით ჰქონოდათ გარკვეული ურთიერთობა, თუმცა მეორადი ჯგუფების შემთხვევაში ეს არ აღმოჩნდა ეფექტიანი გზა. რაც შეეხება პირველადი ჯგუფის წევრებთან ურთიერთობას, აღმოჩნდა, რომ ახლო მეგობრებთან კომუნიკაციას ონლაინ სივრცეში უკეთ გაართვეს თავი და გარკვეულ შემთხვევებში უფრო დაუახლოვდნენ ერთმანეთს. ამის მიზეზი შეიძლება იყოს ხანგრძლივი ურთიერთობა და ინტერაქციის მეტი სურვილი პირველადი ჯგუფის წევრებთან, ხოლო კურსელების შემთხვევაში ის, რომ ფიზიკურად არ იცნობდნენ ერთმანეთს, იყო ბარიერი.

გამომდინარე კვლევის იმ შედეგიდან, რომ პანდემიის პერიოდში სტუდენტებს შეექმნათ პრობლემები მენტალურ ჯანმრთელობასთან დაკავშირებით, მიზანშეწონილია, რომ ყველა სტუდენტისათვის ხელმისაწვდომი იყოს უფასოდ ფსიქოლოგის სატელეფონო კონსულტაცია. ამავდროულად, რამდენადაც სტუდენტებს ექმნებათ ფიზიკური ჯანმრთელობის პრობლემები (რაც ძირითადად გამოწვეულია უმოძრაობით), სასურველია, რომ საუნივერსიტეტო სივრცეში დაინერგოს FitPass-ის პრაქტიკა, რომლის თანახმადაც, სტუდენტებს შეეძლებათ ხელმისაწვდომ ფასად დაკავდნენ მათთვის საინტერესო სპორტული აქტივობებით. იმისათვის, რომ გაიზარდოს რეგულარულ სამედიცინო შემოწმებაზე სტუდენტთა ხელმისაწვდომობის ხარისხი, მიზანშეწონილია, რომ ა) სტუდენტებს მიაწოდონ სრულყოფილი ინფორმაცია საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამით უზრუნველყოფილი სამედიცინო სერვისების შესახებ და ბ) საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამით სტუდენტებისთვის

გათვალისწინებული იყოს უფრო მრავალფეროვანი სერვის-პაკეტების შეთავაზება. ამასთანავე, უნივერსიტეტმა ხელი უნდა შეუწყოს კურიკულუმს მიღმა სტუდენტთა სოციალურ ჩართულობას ინტერაქციის გაუმჯობესების მიზნით.

ბიბლიოგრაფია

- Aristovnik, A., Keržič, D., Ravšelj, D., Tomažević, N., & Umek, L. (2020). impacts of the covid-19 pandemic on life of higher education students. *Ljubljana: Slovenian Research Agency*.
- Barovski, C., Kessel, P. V., Scheller, A., & Smith, A. (2021). The Struggles and Silver Linings of the COVID-19 pandemic. *Washington, D.C: Pew Research Center*.
- Karekla, M., Höfer, S., Plantade-Gipch, A., Dias Neto, D. D., Schjødt, B., David, D., . . . Hart, J. (2021, August 9). The Role of Psychologists in Healthcare During the COVID-19 Pandemic. *European Journal of Psychology Open*, pp. 5-17.
- Lv, Z., Anderson-Luxford, D., Lv, C., Song, X., Zong, Q., Yan, S., & Fu, W. (2021). Mental health of college students during the COVID-19 epidemic in China. *Journal of Affective Disorders*.
- Romero-Blanco, C., Rodríguez-Almagro, J., Onieva-Zafra, M. D., Parra-Fernández, M. L., Prado-Laguna, M. d., & Hernández-Martínez, A. (2020, September 9). Physical Activity and Sedentary Lifestyle in University Students: Changes during Confinement Due to the COVID-19 Pandemic. *International Journal of Environmental Research and Public Health*.
- Shachar, M., & Neumann, Y. (2003). *Differences Between Traditional and Distance Education Academic Performances: A meta-analytic approach*. International Review of Research in Open and Distance Learning, 1-20.
- World Health Organization. (2020). *Coronavirus disease 2019 (COVID-19) Situation Report – 41*. Retrieved from World Health Organization: <https://apps.who.int>
- World Health Organization . (2020, March 11). *WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 - 11 March 2020*. Retrieved from World Health Organization: <https://www.who.int>
- ბაქრაძე, ლ. (2020). *ახალი საგანმანათლებლო რეალობა ტერმინები, გამოწვევები, რეკომენდაციები*. Erasmus+ საქართველოს ეროვნული ოფისი . Retrieved from <http://erasmusplus.org.ge/>.
- ბერძენიშვილი, ა. (2019). *თანამედროვე სოციოლოგიური თეორიები*. თბილისი: უნივერსიტეტის გამომცემლობა.
- დონაძე, ნ. (2016). *ცხოვრების წესი (Mode of Life)*. Retrieved from ლექსიკონი-ცნობარი სოციალურ მეცნიერებებში: <http://Dictionary.scc.ge>.
- დონაძე, ნ. (2016). *ჯგუფი (Group)*. Retrieved from ლექსიკონ-ცნობარი სოციალურ მეცნიერებებში: <http://dictionary.css.ge/>

ვერულავა, თ. (2021). დისტანციური სწავლება -21-ე საუკუნის ახალი ტენდენცია გლობალური პანდემიების ხანაში. გლობალიზაციის გამონვევები ეკონომიკასა და ბიზნესში (pp. 134-139). თბილისი: ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

კაჭკაჭიშვილი, ი. (2014). *სოციალური სივრცე და ურბანული განვითარება*. თბილისი.

მენაბდიშვილი, ნ. (2017). თვითმოვლითი ქცევა სტუდენტებში. *თვითმოვლითი ქცევა სტუდენტებში*. თბილისი: თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

ხარისხის უზრუნველყოფის სამსახური (თსუ). (2020). *სტუდენტური გამოკითხვა დისტანციური სწავლების შესახებ*. Retrieved from www.tsu.ge.